
Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2018:4

Arbetsgivarsamtal med präster och diakoner

Sammanfattning

I detta bestänkande behandlas motion 2018:22 med förslag att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag dels att kartlägga frågor om avgångssamtal, dels se över förbättringar av arbetsmiljön för präster och diakoner oavsett fromhetsriktning. Utskottet framhåller att frågor om avgångssamtal och arbetsmiljö primärt är ett lokalt arbetsgivaransvar. Utifrån resultatet från en nyligen genomförd studie om den psykosociala arbetsmiljön ser inte utskottet skäl för att särskilt ta upp frågor om prästers och diakoners arbetsmiljö. Utskottet föreslår att motion 2018:22 ska avslås.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:22, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:22, punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2018:22 av Alexander Christiansson m.fl., Arbetsgivarsamtal med präster och diakoner

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda i vilken omfattning arbetsgivarsamtal med personal som själv valt att säga upp sig genomförs och dokumenteras i Svenska kyrkan.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att se över hur förbättringar i arbetsmiljön för präster och diakoner oavsett fromhetsinriktning kan åstadkommas i Svenska kyrkans organisation och återkomma till kyrkomötet med åtgärdsförslag.

Bakgrund

Frågor om arbetsmiljön, och då inte minst den psykosociala arbetsmiljön, har spelat en framträdande roll i diskussioner såväl inom Svenska kyrkan som i en mer allmän debatt om Svenska kyrkans förhållanden. Med den indelning som gällde den 1 januari 2018 finns inom Svenska kyrkan 631 arbetsgivare med arbetsmiljöansvaret avseende sin personal och sina arbetsplatser. Varje arbetsgivare har ansvar för att bedriva ett systematiskt arbetsmiljöarbete enligt Arbetsmiljöverkets föreskrifter om systematiskt arbetsmiljöarbete, AFS 2001:1. I syfte att uppnå en tillfredsställande arbetsmiljö ska olika åtgärder vidtas utifrån regelbundna undersökningar av arbetsförhållandena och riskbedömningar.

Studie om prästers och diakoners psykosociala arbetsmiljö

Det har genomförts flera mer övergripande studier av arbetsmiljön i Svenska kyrkan. På uppdrag från Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation genomförde Centrum för Tillämpad Arbetslivsforskning och utvärdering (CTA) vid Malmö universitet 2017/18 en psykosocial arbetsmiljöundersökning med fokus på yrkesgrupperna präster och diakoner. Studien *En undersökning av prästers och diakoners psykosociala arbetsmiljö* finns tillgänglig via Svenska kyrkans arbetsgivarorganisationens webbplats. I en sammanfattning står det att den bild som studien ger är mångfasetterad ”och även om kraven upplevs höga, uttrycker många en glädje och tillfredsställelse i arbetet. Mötet med församlingsmedlemmar och relationen till arbetskollegorna upplevs av många som mycket givande. Av kommentarerna framgår således en bild av Svenska kyrkan som är i förändring och som en del upplever svår att identifiera sig med, medan andra välkomnar densamma”.

I studiens avslutning dras vissa slutsatser och de som genomfört studien ger också några rekommendationer. Ett avsnitt med slutsatser avslutas med följande.

Mot bakgrund av resultaten kan följande slutsats dras: det finns områden i den psykosociala arbetsmiljön som kan förbättras, men resultaten visar inte på några omfattande brister eller problemområden. Den psykosociala arbetsmiljön som präster och diakoner har beskrivit i denna studie ligger väl i linje med andra kontaktyrken såsom skollära och socialsekreterare. I relation till arbetsmarknaden i stort visar resultaten på relativt god överensstämmelse.

I några rekommendationer beträffande områden som kan förbättras lyfts särskilt fyra punkter fram.

- ♦ Kränkande beteenden, som ofta utförs av individer utanför organisationen. Till detta område hör även upplevd mobbning på arbetsplatsen, där kyrkligt anställda sticker ut jämfört med socialsekreterare.
- ♦ Konflikten mellan arbete och fritid.
- ♦ Rollklarheten – det vill säga vilka mål och ansvarsområden som uppfattas ingå i tjänsten. Här har gruppen komminister och diakoner, jämfört med kyrkoherdar en otydlig bild av vad som förväntas av dem.
- ♦ Kvinnors arbetsmiljö behöver stärkas, framför allt inom gruppen präster.

Avgångssamtal

Det kan ses som kutym i god personalpolitik att ha ett avgångssamtal med en medarbetare som slutar sin anställning. Det är ett led i att utveckla sin verksamhet och fånga upp erfarenheter och synpunkter kring sådant som kan förbättras och som är bra gällande exempelvis verksamhet och arbetsmiljö. Det är också ett sätt att fånga upp vad som är viktigt för att kunna attrahera och behålla medarbetare. Det finns arbetsgivare inom Svenska kyrkan som systematiskt genomför avgångssamtal. Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation tillhandhåller i det webbaserade HR-verktyget Vera exempel på frågor som kan ställas i ett sådant samtal. Sådana samtal sker med alla befattningskategorier hos arbetsgivaren. Samtalen relaterar dock till anställningen och det arbete man har haft och inte specifikt till uppdraget inom vinningstjänsten, då det snarast är frågor kopplade till biskopen och domkapitlet.

Avgångna och utköpta präster

I betänkandet TU 2016:11 *Avgångna och utköpta präster* behandlade Tillsyns- och uppdragsutskottet en motion med förslaget att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda

motiv och tankar hos präster och diakoner som inte längre är i kyrklig tjänst. Utskottet menade att det kan finnas många anledningar till att präster och diakoner väljer att inte längre arbeta inom Svenska kyrkan. Det behöver inte vara några särskilda problem som ligger till grund för detta och det kan avse enbart en period i livet. Utskottet menade att ett uppdrag i enlighet med motionens förslag inte borde ges till kyrkostyrelsen men möjligen skulle kunna genomföras på stiftsnivå. I enlighet med utskottets förslag beslutade kyrkomötet att avslå motionen.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:22.

Det som tas upp i motionen är såvitt det gäller frågor om att någon avslutar en anställning, vilket ju kan ha många olika orsaker, något som primärt hör hemma hos den lokala arbetsgivaren. På nationell nivå är det Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation och inte kyrkostyrelsen som hanterar gemensamma arbetsgivarfrågor. Redan mot bakgrund av den ansvarsfördelning som finns på detta område menar utskottet att uppdrag av det slag som föreslås i motionen inte ska ges till kyrkostyrelsen.

I bakgrundsbeskrivningen konstateras att det hör till en god personalpolitik att ha avgångssamtal när någon slutar sin anställning. Det gäller naturligtvis alla kategorier anställda och ansvaret för att genomföra samtalen måste ligga hos var och en av de lokala arbetsgivarna. Någon särskild kartläggning av hur man fullgör denna del av sitt arbetsgivaransvar ser inte utskottet som en angelägenhet för kyrkomötet ta initiativ till.

Det framgår också av bakgrundsbeskrivningen att den nyligen genomförda studien av prästers och diakoners psykosociala arbetsmiljö inte pekar på särskilda brister som skiljer sig från vad som generellt gäller. Det finns områden som kan förbättras och naturligtvis måste strävan vara att den kyrkliga arbetsmiljön ska utmärka sig genom att vara väl fungerande. De brister som har uppdragats behöver tas på allvar och åtgärdas. Studien ger dock inte anledning till att ge något uppdrag till kyrkostyrelsen och indikerar inte heller att just prästers och diakoners psykosociala arbetsmiljö utmärker sig i förhållande till vad som gäller andra kyrkligt anställda.

Vad gäller särskilt präster och diakoner kan det också vara fråga om att man lämnar sitt uppdrag i kyrkans vinningstjänst. I sådant fall är det en tillsynsfråga som hör hemma hos biskopen. Det står klart att biskoparna också inbjuder dem som lämnar sitt uppdrag till samtal om detta förhållande.

Mot bakgrund av det som här har anförts föreslår utskottet att kyrkomötet avslår motion 2018:22 i sin helhet.

Uppsala den 3 oktober 2018

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Margareta Nisser-Larsson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Beslutande: Margareta Nisser-Larsson, ordförande, Maria Johansson-Berg, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Lisbeth Göranson, Anna-Lena Carlsson, Helena Elmqvist, Helena Nordvall, Hanna Unger, Linda Sjöo och Torbjörn Arvidsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jenny Thor, Birgitta Eliasson, Sebastian Clausson, Linda Isberg, Sten Janson, Stig Eriksson, Alexander Christiansson, Naima Bahnam Johansson, Johan Blix, Hans Weichbrodt, Lars Arvidsson och Jan Björkman.

Biskoparna Susanne Rappmann och Johan Tyrberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig mot utskottets beslut och föreslår kyrkomötet att bifalla motion 2018:22, punkt 2.

Jag ser med oro på att präster och diakoner med en mer konservativ fromhetsinriktning inte känner sig hemma i Svenska kyrkans utveckling. Därför vill jag ge kyrkostyrelsen i uppdrag att i dialog med stiftet och biskopsmötet se över hur arbetsmiljön för präster och diakoner oavsett fromhetsinriktning kan tryggas.

Helena Elmqvist